

ÄR AIKIDO SOM ETT GAMMALT APPLE-PROGRAM I EN WINDOWS-PLATTFORM?

I söndags var jag uppe i Skövde och undervisade några pass. En av medlemmarna skall upp till Shodangradering inom det allra närmaste. Lite pirrigt som det alltid är.

Nyrekryteringen hade varit lite svag, sades det. Ett litet gäng nybörjare hade kommit. De flesta av de få hade i alla fall stannat kvar. De vanliga frågorna hade dykt upp. När får man svart bälte. Och liknande.

Hur är det i vår klubb, alltså Aikishuren i Göteborg?

Jag svarade att för oss så var situationen lite annorlunda. Vår klubb är liten med avsikt. Vi vill helt enkelt inte växa och bli mammutstor, inte bara av anledningen att mammutarna dog ut.

Vissa pass är välbesökta, medan andra är anmärkningsvärt folktomma. Till något enstaka pass har det faktiskt inte kommit en fena. Den enda närvarande är instruktören, vilket kan kännas en smula ensligt för denne. Närvaron känns alltså nyckfull.

Det är svårt att se något mönster i närvarofrekvensen. Vädret tycks inte spela någon roll, såvida det inte rör sig om extremer såsom arktisk kyla eller skyfall av bibliska mått. Likaså tycks det inte spela någon roll om det går en landskamp i fotboll eller hockey samma kväll. Möjligen kan man ana att under vackra vår- och höstkvällar tar trädgårdsskötsel, grillning och båtvård sin tribut. Och det förstaeligt om träningsvilligheten är minimal dagarna före större högtider, i semestertider och när skolorna drar igång. De flesta medlemmarna i klubben är vuxna människor med familj. Blir någon sjuk i familjen eller får ändrade arbetstider, under skollov och så vidare ... ja då uppstår en dominoeffekt, som får till effekt att träningen får stå över.

I en komplex värld kan framtiden inte förutsägas.

Därefter gled funderingarna in på mera filosofiska banor. Är aikido kanske inte kompatibel med tidsandan? Är det här som knuten ligger?

Vår tillvaro har ju blivit fragmenterad. Vi lever i en allt mer individualiserad Flipperspelsvärld, som förändras i rasande takt. Belöningarna skall komma snabbt och helst nu, de skall gärna vara mätbara i siffror – sekunder, centimetrar eller kronor – eller som en häftig adrenalinkick. Siktet är alltså inställt på korta avstånd, snabba klipp och omedelbara effekter. Långsiktigt sparande är till för idioter, medan klipp på bubbelbörsen är hur förnuftiga som helst. MMA och gym-maskiner med efterbrännkammare ger häftigare kvitton i form av våta hormonkickar än budoträning med ödmjuka bugningar. Det var så resonemanget gick.

Aikido, och annan seriös budo, kan man träna hela livet och samla ihop hur många Dan som helst utan att uppleva att visionen vid horisonten märkbart närmar sig. Det är något som utövare av aikido och annan seriös budo har gemensamt med alla dem som ägnar sig åt någon långsiktigt skapande verksamhet såsom scenkonst, musicerande, författarskap, tavelmåleri, vetenskaplig forskning, vilja att förbättra världen eller fintoning av exempelvis motorcyklar. Visionen är onåbar, den ligger alltid vid horisonten. Jag är övertygad om att varken O-sensei, Jesus, Muhammed, Strindberg, Luther King, Mozart eller Matisse såg sig som fullkomnade, utan strävade envetet fram mot det ouppnåeliga idealet, tills döden stoppade ner dem i sin säck. Inget märkvärdigt med det, eftersom det ju är där vi alla förr eller senare hamnar.

Ur det bredare perspektivet tycks bloggar, Face-book och Twitter ha tagit loven av den långsiktiga ambitionen efter att skriva den stora romanen eller till och med att

skapa djupare gemenskaper. Att bygga något stort och varaktigt genom att nördigt lägga sten på sten, verkar helt enkelt inte ligga i tiden.

Alltså, i dagens Flipperspelsvärld är Aikido en anakronistisk blindtarm utan förankring i tidsandan. Kan det vara så att Aikido är lika lite kompatibelt med tidsandan som ett tio år gammalt Apple-program på en Windowsplattform?

Kanske ändå inte.

Inom oss, parallellt med behovet av stackato-kickar, finns också ett behov av ett stabilt långsiktigt perspektiv, som har bärkraft mellan utlevelseorgasmernas tyngdlösa glipor.

Aikido kan vara en sådan röd tråd, en långsiktig livlina, vars egentliga värde aldrig kan mätas i kronor, centimetrar, sekunder eller pokaler. De allra flesta av oss vet innerst inne att det inte är de mest lättköpta erövringarna som ger störst tillfredsställelse och har störst tyngd. Det lättköpta ger inte "Värde som varar", för att travestera en slogan, från den tid då Volvo fortfarande var helyllesvenskt.

De snabba kickarna, som får hormoner och svett att sprinkla, är viktiga. Nära-döden-upplevelser i höga hastigheter eller vid branta stup är vitamininjektion som får livskänslan att spraka i nuet.

Samtidigt behöver vi långa stabila livlinor som håller gen om livets svackor. Självt har jag haft tre sådana livlinor som inte är förhandlingsbara.

Den första är relationen till mina barn. De flesta relationer är utbytbara. Bekantskaper, äkta hälfter, älskare och älskarinnor, arbetskamrater och så vidare. Men som förälder är man alltid förälder till sina barn. Det är ett evigt band. Kanske det närmaste ett liv efter detta som vi kan komma.

Den andra är att skriva. Det behöver inte vara århundradets stora litterära mästerverk, utan att det är skrivanden i sig. Att iaktta att diffusa abstraktioner tar form och att luddiga tankar får lite skarpare konturer, att bilder växer fram. Visst är det kul om en och annan text väcker uppskattning ute i omvärlden, eftersom det i grunden handlar om kommunikation. Precis som att gud, om det finns någon sådan, förmodligen tycker att det är kul med böner och annan återkoppling från sin skapade alster. Än en gång handlar det om relationer. Egentligen precis som med Aikido. Visst känns det bra om andra tycker att tekniker ser hyfsade ut, men det är ändå själva träningen som ger glädje och tillfredsställelse.

Den tredje, ej förhandlingsbara livlinan är just Aikido. Egentligen handlar Aikido för mig inte primärt om sofistikerade tekniker hur man får medmänniskor att förlora balansen. Snarare är det Aikido gestaltar en hoppfull idé om hur universum kan tänkas fungera. Nyckelordet är awase, att flyta in i och utnyttja energier vare sig de är fysiskt uttalade, eller om de är dolda för ögat. För att "åstadkomma" awase, får vi inte uppfatta varandra som motståndare, du och jag vi och dom, utan som partners vilka bildar ett enhetligt system.

Awase är alltså den "smörjolja", får systemet att fungera som en samverkande enhet. Det innebär att negativa känslor såsom vrede, hämndlystnad och rädsla är kontraproduktiva; de skapar indelningar kategorier som ej är förenliga. När vi tränar Aikido tränar vi samförstånd, vi övar upp förmågan att med awase hantera motstridiga krafter och intressen. Det var förmodligen detta O-sensei åsyftade, när han sade att Aikido är kärlek. Naturligtvis är det inte kärlek i betydelsen sex i Hollywood-rosa raffset, utan altruistiska kärlek som får familjer att fungera, samhällen att bildas, att ge för givandets skull.

För någon tid sedan såg jag ett TV-program i en serie, som jag tror kallas Vetenskapsmagasinet. Det handlade om att arkeologer och antropologer börjat fundera i

nya banor: varför människan blivit den mest talrika arten på planeten, näst efter råttan. Tidigare har man sett människans aggressivitet som den dominerande faktorn i kampen för överlevnad. De nya funderingarna går ut på att vi människor har en artegen egenskap som skiljer oss från såväl apor som rovdjur, nämligen en grundläggande välvilja med våra artfränder – även mot dem som inte ingår i närmaste släkten.

Vi har en djup mänsklig drift att göra varandra väl. Vi mår bra när vi delar med oss av våra tillgångar. Dopamin frigörs i hjärnan och ger en angenäm lyckokick, när vi delar vårt bröd, skänker en slant eller på annat sätt öppnar famnen för behövande. När vi reste oss från fyrfotaställningen och började gå på två ben, så förflyttade vi långsammare än många andra djur, men vinsten var att vi kunde samla in föda, bära med oss födan hem och dela med oss till andra. Vi kunde vi genom att samverka klara av uppgifter som vi inte förmår på egen hand, vi började specialisera oss och inom kort kunde vi kommunicera genom symboler. Allt detta, tror jag hände för cirka 70 miljoner år sedan.

Kontentan är att människan ursprungligen är god och har jämlikhet som naturlig bas för utveckling. Förra året kom en rapport, Spirit Level, från väl etablerade forskare i Storbritannien. Den visade på att i länder och regioner med hög jämlikhet var folk friskare, samhället hade mindre brottslighet och på det hela taget mädde alla avsevärt mycket bättre än där samhällsklyftorna var stora. Även de som hade det gott ställt kände sig betydligt mera harmoniska och lyckliga när grannen inte led någon nöd.

Är det inte just den idén som är kärnan i de religioner och trosföreställningar som överlevt genom århundraden? Kristendomen, för att ta ett exempel, har ju kärlek, försoning och uppståndelse som fundament för sin tro. Det är begrepp med revolutionär sprängkraft gentemot makthavare och inpinkade revir. Att svansen bakom religiösa riktningar och andra väl menande NGO:s, har jobbat kontraproduktivt mot grundarnas ideal, och ofta bildat exkluderande sekter och människofientliga byråkratier med djävulska yttringar, det är en annan femma. En intressant hypotetisk fråga är om Jesus skulle mottas med öppna armar av de stora kristna samfundet, om han än en gång skulle sändas ner till jorden. Eller om O-sensei skulle släppas in i Aikido-fällorna. Båda två var ju fritänkande rebeller som inte styrdes av befintliga rutor och ränder. Alltså sådana figurer som inte blir populära i bland stelnade strukturer.

När O-sensei hävdade att Kärlek är aiki-budons egentliga styrka och drivkraft. Hans kärnbudskap var alltså inte nytt eller originellt. Det var lika gammalt som hela mänskligheten, till och med så gammal att det ständigt glöms bort och måste återupplivas med jämna mellanrum av människor med goda avsikter.

Aikido kan ses som praktiska övningar i etiskt beteende och konflikthantering. Vi har valet att förgöra eller att neutralisera den som attackerar. Det finns ett gammalt japanskt talesätt, med sannolikt ursprung bland samurajerna, som pragmatiskt går ut på att det är bättre med en fiende som blivit en bundsförvant än en död fiende.

Aikido är på ytan ett system för fysiskt självförsvar. Men det är ett paket som rymmer metaforer, som kan användas i alla sammanhang där viljor och ambitioner möter varandra. Svärdet kan till exempel ses som en symbol för maktmedel, pengar, inflytande eller något annat. Svärdet kan användas såväl för att bevara liv eller förgöra liv. Därför måste svärd och andra maktmedel hanteras med ansvar.

Men Budo är inte något gosigt och naivt förhållningssätt, utan de bygger på insikten att världen inte allt igenom är god. Det är förvisso inte genomgående så att vår nästa väl är av allas intresse, eller att det alltid är av godo att vända den andra kinden till. Men, om svärdet behöver dras, så skall det inte användas med större kraft än nöden kräver. Aikidons tekniker är så funtade att de ger oss ett val. Vi kan neutralisera angriparen

genom exempelvis en fasthållning eller gen om att åsamka en allvarlig och permanent skada. Valet ligger så att säga hos den som har svärdet och kunskaperna i sin hand. Det är det ansvaret, det etiska ställningstagandet, som ligger inbakat i det kanji-tecken som står för Budo.

Vid närmare eftertanke är kanske inte Aikido helt ute. Aikido bygger på principer som varit vinnande under hela mänsklighetens historia, de som faktiskt gjorde oss till människor i ursprunglig bemärkelse. Och ser vi tillbaka så är det inte de häftiga kickarna som varit överlevare under historiens gång. De romerska legionernas blodiga segrar är bortglömda, men den romerska lagen bildade grund för lagar som lever än idag. Det är inte inkquisitionens eller korstågens brutaliteter eller idén om en nyckfullt straffande gud, som fått kristendomen att leva vidare. Kraften ligger det är det inneboende budskapet om kärlek, försoning och jämlikhet, vilket bär med sig upproriska frön, som gror när ordnar och kyrkor mer riktar uppmärksamheten mot jordegods än andliga skatter. Historien är fullproppad med sådana exempel.

Vi behöver såväl häftiga kickar som långvariga livlinor. De behöver inte utesluta varandra. Ett märkligt faktum är att Aikido kan rymma båda.

Välkommen till nya träningspass. Även om vi kanske aldrig når visionen som hägrar vid horisonten.

Hälsningar från
Zeth den 16 april 2010

KAN MAN BESEGRA SINA
INRE FIENDER MED HARAKI?!